

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з НМР
голова методичної ради коледжу
_____ Марина Кібкало
« ___ » _____ 2025р.

ПЛАН РОБОТИ

гуртка « Економічна та фінансова грамотність» на 2025-2026 н.р.

Керівник: Вікторія НАГАЄЦЬ

№	Тема	Термін проведення
1	Гроші у нашому житті. Закон грошового обігу. Сутність, еволюція форм та функції грошей. Цікаве про гроші.	жовтень
2	Фінансова грамотність та фінансове планування життя. Як створити та вести особистий бюджет. Розробка фінансового плану для першої зарплати або стипендії.	листопад
3	Психологічні пастки у фінансах, теорія поведінки споживача. Корисність і попит. Формування економічної культури населення.	грудень
4	Кредитна історія. Як уникнути «боргової ями». Банківські картки (дебетові, кредитні), кешбек, бонуси, перекази. Інтернет-банкінг, мобільні додатки, безпека онлайн-платежів.	січень
5	Оцінка фінансової вигоди різних пропозицій (кредит vs заощадження). Поняття фінансової піраміди та шахрайства. Небанківські фінансово-кредитні установи.	лютий
6	Базові інструменти: депозити, облігації, акції, крипто валюти.	березень
8	Вартість робочої сили в Україні. Номінальна та реальна заробітна плата. Міграція молоді.	квітень
9	Циклічність розвитку економіки та сучасні економічні кризові явища.	травень

Розглянуто на засіданні ЦК соціально - економічних дисциплін

Протокол № від « » 2025р.

Голова ПК _____ Інна ОЛЕФІР

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заст. директора коледжу з НВР

_____ 20____ р.

ПЛАН РОБОТИ ГУРТКА, СЕКЦІЇ
(на 2025/2026 навчальний рік)

№ з/п	Найменування заходів та засідань гуртка, секції	Кількість годин	Календарні строки виконання
1.	Гроші у нашому житті. Закон грошового обігу. Сутність, еволюція форм та функції грошей. Цікаве про гроші.	2	жовтень
2.	Фінансова грамотність та фінансове планування життя. Як створити та вести особистий бюджет. Розробка фінансового плану для першої зарплати або стипендії.	2	листопад
3.	Психологічні пастки у фінансах, теорія поведінки споживача. Корисність і попит. Формування економічної культури населення.	2	грудень
4.	Кредитна історія. Як уникнути «боргової ями». Банківські картки (дебетові, кредитні), кешбек, бонуси, перекази. Інтернет-банкінг, мобільні додатки, безпека онлайн-платежів.	2	січень
5.	Оцінка фінансової вигоди різних пропозицій (кредит vs заощадження). Поняття фінансової піраміди та шахрайства. Небанківські фінансово-кредитні установи.	2	лютий
6.	Базові інструменти: депозити, облігації, акції, крипто валюти.	2	березень
7.	Вартість робочої сили в Україні. Номінальна та реальна заробітна плата. Міграція молоді.	2	квітень
8.	Циклічність розвитку економіки та сучасні економічні кризові явища.	2	травень

Керівник гуртка, секції _____

План роботи погоджений на засіданні циклової комісії протокол від _____

20__ р. № _____

Голова ЦК _____ Інна ОЛЕФІР

ОБЛІК РОБОТИ ГУРТКА, СЕКЦІЇ

№ з/п	Дата	Короткий зміст заняття	Тривалість заняття	Підпис
1	22.10	Гроші у нашому житті. Закон грошового обігу. Сутність, еволюція форми та функції грошей.	2 г	
2	19.11	Фінансова грамотність та фінансове планування. Як створити особистий бюджет. Розробка фінансового плану.	2 г	
3	17.12	Психологічні пастки у фінансах, теорія поведінки споживача. Корисність і попит. Економічна культура населення.	2 г	
4	21.01	Кредитна історія. Як уникнути «боргової ями». Банківські картки, кешбек, бонуси, перекази. Інтернет-банкінг, мобільні додатки, безпека онлайн-платежів.	2 г	
5	18.02	Оцінка фінансової вигоди різних пропозицій (кредит vs заощадження). Поняття фінансової піраміди та шахрайства. Небанківські фінансово-кредитні установи.	2 г	
6	18.03	Базові інструменти: депозити, облігації, акції, крипто валюти.	2 г	
7	22.04	Вартість робочої сили в Україні. Реальна заробітна плата. Міграція молоді.	2 г	
8	20.05	Циклічність розвитку економіки та сучасні економічні кризові явища.	2 г	

ЗВІТ РОБОТИ

гуртка « Економічна та фінансова грамотність» за жовтень 2025-лютий 2026 н.р.

Керівник гуртка: Вікторія НАГАЄЦЬ

В жовтні, згідно плану роботи гуртка, було розглянуто тему еволюція, сутність та функції грошей, закон грошового обігу та роль грошей в житті людини та суспільства.

Студентка гр. МЕН 22 Мала Олександра підготували доповідь «цікаві факти про гроші»

Вибухова інфляція Зімбабве

У Зімбабве в 2000-х роках зафіксовано інфляцію у понад 321 мільйон відсотків на рік. Гроші там втратили свою цінність настільки, що країна змушена була перейти на долари США. На піку кризи випускали банкноти з номіналом у трильйони.

Доллар - не лише американський

Назва "доллар" використовується у 27 країнах світу, хоча самі валюти можуть суттєво відрізнятися. Символ долара \$ з'явився ще до того, як виникла американська валюта - його використовували для іспанського песо.

Цікаві заборони і правила США

У США на банкнотах суворо заборонено зображати живих людей. Цікаво, що приблизно дві третини всіх американських доларів у готівці перебувають за межами країни. Водночас найбільше підробок долара виявляють у Північній Кореї.

Незвичні номінали та гральні гроші

У 80-х роках у Бірмі були в обігу купюри номіналом 35, 45, 75 і 90 к'ятів - числа, абсолютно не притаманні світовій валютній системі. А в колоніальній Канаді першими банкнотами слугували... звичайні гральні карти. Їх штампували й використовували як платіжний засіб.

Купюра у 35 бірманських к'ятів

Незвичайні матеріали і новітні технології

Купюри в Австралії, Таїланді та Новій Зеландії виготовляють із полімеру - вони довговічні й не бояться води. Це перехід до більш сучасного і зносостійкого формату грошей. Сьогодні у світі вже існують сотні цифрових валют - від біткоїна до локальних токенів.

Ще цікавенькі факти...

Середній термін життя стандартної купюри — це 2-3 роки. Але долар, живе до 9 років.

Найпоширенішою купюрою в світі є 100 доларів.

Мільйон доларів США, за умови, що в його складі 100-доларові купюри, важить 10 кілограмів.

У Спарті в якості грошей використовувалися металеві прути. Вони були довгими, важкими, незручними. Щоб довести такі прути, був потрібен візок.

Сам метал був непридатний для подальшого використання, оскільки його занурювали в оцет. Це було зроблено для того, щоб жителі країни були менш жадібними, менше думали про багатство.

Найвідоміший наркобарон Пабло Ескобар, коли переховувався зі своєю сім'єю від влади в горах, був змушений підтримувати багаття, щоб рідні не замерзли. Багаття він підтримував грошима. Тоді він спалив купюр на два мільйони доларів.

В листопаді на засіданні гуртка була на обговоренні тема Фінансової грамотності молоді та фінансового планування життя: як створити та вести особистий бюджет, як розробити фінансовий план для першої зарплати або стипендії, а також розглянули метод п'яти конвертів».

Студенти зійшлися на класичному методі створення фінансового плану:

Класичний алгоритм створення особистого фінансового плану починається з формулювання цілей — я хочу щось купити, збільшити суму заощаджень або підвищити рівень доходу.

Далі варто реально оцінити свій поточний фінансовий стан — обсяг заощаджень і рівень доходу.

Потім перейти до складання самого плану і розрахунку терміну досягнення мети.

Найчастіше цілі для нас очевидні, складнощі починаються тоді, коли потрібно зрозуміти, скільки грошей ви можете відкладати щомісяця.

Але це нездійсненне завдання.

Для початку визначаємо, скільки ми заробляємо і скільки витрачаємо. Найкраще розписати всі доходи і витрати на папері, проаналізувати останні кілька місяців. Причому до доходів варто записувати не тільки зарплату. Це можуть бути також відсотки за вкладками, гонорари за підробітки, регулярні премії тощо. Витрати також можуть варіюватися: комунальні платежі, харчування, кредити, одяг, проїзд, побутові витрати, заплановані на поточний місяць покупки, спорт, розваги та інше.

Те, що залишається після всіх обов'язкових щомісячних виплат, можна або в повному обсязі, або частково відкладати.

Є багато зручних сервісів і мобільних додатків, які допомагають вести облік доходів і витрат. Це не обов'язково робити з ручкою і блокнотом. Наприклад, можна спробувати додатки «Економка», Moneop, Coinkeeper, Monefy, Easyfinance, Goodbudget, «Дзен Мані» та інші.

На основі отриманих реальних цифр, формуємо список пріоритетних завдань і розраховуємо терміни та порядок їх виконання.

Завдання для учасників гуртка – розробити фінансовий план на довгострокову ціль.

Студентка гр.МЛ 23 Кучугурна Марія створила свій довгостроковий фінансовий план на придбання квартири у Дніпрі за 300000 грн.за п'ять років.

В грудні темою обговорення гуртка були: «Психологічні пастки у фінансах, теорія поведінки споживача. Корисність і попит, а також тема щодо формування економічної культури населення».

Учасникам гуртка, а саме: студентці гр.КД 24 Ткаченко було запропоновано зробити доповідь для аудиторії як саме можна подолати ці пастки..

Усвідомлення: Визнайте наявність власних фінансових емоцій. Не приймайте фінансові рішення на емоціях. Створіть чіткий інвестиційний план і дотримуйтеся його, уникаючи «панічних продажів» або «імпульсивних покупок» під впливом новин.

Аналіз: Аналізуйте свої фінансові переконання та записуйте думки щодо грошей. Активно шукайте інформацію, що суперечить вашій думці, щоб уникнути ігнорування ризиків.

Планування: Створіть фінансовий план і дотримуйтеся його, щоб уникнути емоційних рішень. Використовуйте правило «24 години» перед великими покупками. Запитуйте себе, чи це потреба, чи бажання.

Самоконтроль: Запитуйте себе: "Чи не дію я під впливом страху, жадібності чи надмірної впевненості?" Для підвищення стійкості рекомендується вести фінансовий щоденник, де фіксуються не тільки цифри, а й емоції під час угод.

В січні 2026р. Були розглянуто теми кредитних історій, поняття «боргової ями». Різновид існування банківських карток (дебетові, кредитні), кешбек, бонусів, переказів, а також інтернет-банкінгу, мобільних додатків, безпеки онлайн-платежів.

Учасникам гуртка було запропоновано виділити якісь незвичні цікаві факти на задані теми.

Студент гр. МЕН 22 Пархоменко Юрій надав практичні рекомендації що робити якщо ви вже в боргової ямі...

Припиніть брати нові кредити: це головна помилка, що створює «снігову кулю».

Домовляйтесь з кредиторами: спробуйте рефінансувати (об'єднати кілька боргів в один із меншою ставкою).

Збільште дохід: іноді навіть жорстка економія не дозволяє швидко закрити борги. У таких випадках варто подумати про додаткові джерела доходу. Сьогодні, можливостей для підробітку більше, ніж будь-коли. Наприклад, фріланс: якщо ти вмієш писати тексти, створювати дизайн чи програмувати, реєструйся на платформах для пошуку замовлень. Навіть кілька тисяч гривень на місяць можуть значно прискорити процес.

Ще один варіант – продати непотрібні речі. Озирнися навколо: старий ноутбук, одяг, який ти не носиш, чи меблі, що припадають пилом, можуть принести гроші. Використовуй онлайн-майданчики для продажів – це швидко і зручно. Кожна гривня, яку ти заробиш, – це крок до фінансової свободи.

Аналізуйте ситуацію: чітко запишіть суми, відсотки та терміни всіх платежів.

Борги – це не лише про гроші, а і емоції. Тиск, страх перед майбутнім і сором перед близькими можуть підірвати будь-яку мотивацію. Але треба пам'ятати: ти не один. Багато людей проходили через це, і вони не стали “невдахами” в очах інших. Проблема боргів – це не твій вирок, а тимчасовий етап.

Якщо ти не слідкуєш за бюджетом, навіть додатковий дохід не допоможе. Кожна імпульсивна покупка – це крок назад.

Спробуйте знайти підтримку. Поділися з близькими, яким довіряєш, – не для того, щоб позичити гроші, а щоб просто виговоритися. Іноді проста розмова знімає половину тягаря. Якщо стрес стає нестерпним, не соромся звернутися до психолога. Фінансова криза – це серйозне випробування для психіки, і допомога спеціаліста може стати твоєю опорою. Багато людей соромляться звертатися до банків за реструктуризацією чи до близьких за підтримкою. Але це може врятувати ситуацію.

Учасниця гуртка гр. КД 24 Чиркіна Кіра поділилась цікавими фактами про банківські картки.

Банківські картки, якими ми користуємося щодня, пройшли шлях від картонних талонів до високотехнологічних чіпів.

Основні цікаві факти включають роботу номерів картки за алгоритмом Луна (запобігає помилкам), початок історії з металевих "платіжних пластин" 1928 року, та першу в світі справжню кредитну картку Diners Club у 1950 році. Ось підбірка найцікавіших фактів:

Перші картки були з картону: у 1914 році компанія Mobil Oil випустила перші картонні картки для покупок нафтопродуктів.

Номер картки — не випадковість: цифри з 9-ї по 15-ту визначаються спеціальним алгоритмом, а остання цифра — це перевірочне число (алгоритм Луна), яке запобігає помилкам при введенні.

Перша кредитка для ресторанів: у 1949 році була створена картка Diners Club, яку можна було пред'являти у ресторанах Нью-Йорка замість готівки.

Золота картка: першу "золоту" статусну картку випустила компанія American Express у 1968 році.

Колекціонер карток: Каліфорнієць Уолтер Каванах зібрав найбільшу у світі колекцію, що налічує 1497 кредитних карток.

"Кредитка" для СРСР: перша кредитна картка в СРСР була випущена лише у 1987 році та подарована Михайлу Горбачову.

Значення першої цифри: картки Visa майже завжди починаються з 4, MasterCard — з 5, а ПРОСТІР — з 9.

Найдорожча картка: існує елітна картка "Центуріон" від American Express, а у 2007 році було представлено срібну картку, інкрустовану 333 діамантами.

Більшість сучасних карток використовують захищені чіпи, які, на відміну від магнітних смуг, практично неможливо скопіювати.

В лютому 2026р на засіданні гуртка обговорювались такі теми «Оцінка фінансової вигоди різних пропозицій (кредит vs заощадження). Поняття фінансової піраміди та шахрайства. Небанківські фінансово-кредитні установи».

Учасник гуртка гр.М 23 Богіня Олег зробив цікавий доклад на тему «Фінансові піраміди»

Фінансова піраміда - шахрайська схема, яка обіцяє вкладникам високий прибуток за короткий час. Принцип полягає в постійному залученні нових учасників, які вкладають власні кошти, а не в продажу продуктів чи послуг.

Фінансові піраміди залишаються одним з найпоширеніших видів шахрайства, яке може призвести до значних втрат і фінансових проблем для жертв.

Підвищення фінансової грамотності та обережність під час вибору інвестиційних інструментів допоможуть вам захистити ваші заощадження від шахраїв, які мають лише одну мету — ошукати вас.

Назва шахрайської бізнес-моделі походить від структури, що нагадує піраміду. Зазвичай усе починається з однієї людини — засновника піраміди. Припустімо, він залучає п'ять інвесторів, кожен з яких має привести ще по п'ять. Отже, на другому рівні вже буде 25 осіб, що платять «вступні внески». І так далі. Вклади нових інвесторів використовують для виплати прибутків попереднім, кошти яких також були використані для виплати інвесторам, які прибули ще раніше. Схема працює лише доти, доки прибувають нові учасники. Відсутність реального інвестиційного активу загрожує стабільності схеми. Основна мета організаторів пірамід — ошукати якомога більше учасників і отримати

максимальний дохід до моменту краху піраміди. Часто фінансові піраміди маскуються під інвестиційні фонди або підприємства, що пропонують участь у вигідних фінансових проєктах. Наприклад, МММ, заснована Сергієм Мавроді, залучала вкладників, обіцяючи значні прибутки в результаті нібито інвестиційної діяльності. На практиці ж кошти вкладників, за стандартною схемою, просто використовували для виплат попереднім учасникам. Попри численні попередження і законодавчі заборони, грошові піраміди й досі приваблюють людей, даруючи оманливі надії на швидкий дохід.

Види фінансових пірамід

Класична грошова піраміда

Учасникам обіцяють високі прибутки за умови, що вони приведуть нових вкладників. Кожен новий учасник робить внесок, який розподіляється між попередніми членами мережі. Це найбільш поширений і простий тип піраміди.

Піраміда, замаскована під легальні інвестиції

Ці піраміди видають себе за справжні підприємства. Вкладників переконують, що доходи зростають завдяки прибутковій діяльності на продуктовому чи фінансовому ринку. Але насправді жодної реальної торгівлі не відбувається.

Дивіденди першим інвесторам виплачуються із внесків нових.

Принципова відмінність фінансової піраміди від реального інвестиційного бізнесу — джерело виплати дивідендів. Якщо сума виплат учасникам стабільно перевищує розмір доданої вартості, яку забезпечує бізнес, цей проєкт є пірамідою.

Криптовалютна піраміда

У сучасному світі фінансові піраміди набули нової форми завдяки інтернету.

Шахраї обіцяють високі прибутки від інвестицій у нові криптовалюти чи блокчейн-проєкти. Наприклад, BitConnect і OneCoin залучили інвестицій на мільярди доларів, але виявилися класичними фінансовими пірамідами.

Відсутність державного регулювання та анонімність інтернету роблять створення крипто пірамід привабливими для шахраїв.

Мережеві піраміди

Схожі на багаторівневий маркетинг. Але основний дохід тут залежить не від продажу товарів чи послуг, а від залучення нових учасників. Натомість легальний мережевий бізнес багаторівневого маркетингу (MLM) зазвичай передбачає продаж реальних продуктів і отримання комісійних виплат на основі продажів.

Грошові піраміди: як вони функціонують

Грошова піраміда передбачає отримання прибутків винятково за рахунок внесків нових учасників, а не завдяки справжній підприємницькій діяльності.

Організатори роблять привабливу пропозицію: вкласти гроші під високий відсоток, часто 20–100% на місяць. Спочатку обіцяні проценти справді виплачують, але лише доти, доки прибувають нові учасники. Схема грошової піраміди є багаторівневою. На першому рівні — організатори піраміди, які отримують найбільший прибуток. Другий рівень — перші інвестори, які також можуть встигнути одержати високі виплати, що забезпечуються внесками пізніших учасників. Наступні рівні формують нові вкладники, які приносять свої гроші в систему. Зрештою настає момент, коли знайти достатню кількість нових учасників стає неможливо, і піраміда неминуче руйнується. Успіх схеми тримається на психології довіри, бажанні швидкого збагачення та відсутності фінансової обізнаності серед вкладників. За статистикою, 90% учасників фінансових пірамід втрачають вклади, оскільки на момент краху опиняються на нижніх рівнях піраміди.

Як люди потрапляють у фінансові піраміди?

Обіцянка швидкого заробітку. Люди, що прагнуть швидкого збагачення, стають легкою здобиччю для шахраїв. Учасників приваблюють високі відсотки та гарантовані прибутки. Натомість про ризики вони воліють не думати.

Соціальний тиск і «ексклюзивність». Багато фінансових пірамід працюють як мережа, до якої учасники запрошують знайомих, друзів, родичів. Приклад «успішного успіху» близьких людей служить хибним доказом безпеки. Іноді для додаткової мотивації використовується елемент ексклюзивності.

Недостатня фінансова грамотність. Люди, які не мають фінансової освіти, не здатні розпізнати шахрайських схем. Нерозуміння принципів інвестування і відсутність навичок перевірки інформації підвищують ризик того, що людина стане жертвою обману.

Фінансові піраміди: як завчасно розпізнати шахраїв

Щоб заздалегідь розпізнати шахрайську схему та не стати її жертвою, варто звертати увагу на характерні ознаки.

Обіцянки нереалістично високого доходу. Якщо схема обіцяє надто високий дохід без ризиків, то це має викликати підозри. Реальні інвестиції завжди пов'язані з певним рівнем ризику, і гарантований дохід на високому рівні є простою наживкою для довірливих людей.

Відсутність реального продукту або послуги. Фінансова піраміда не займається торгівлею, виробництвом, будівництвом, наданням послуг чи розробленням продуктів. Основне джерело доходу — внески нових учасників.

Агресивний рекрутинг. Організатори пірамід зацікавлені залучати якомога більше людей. Учасники зазвичай повинні зробити вагомий внесок, щоб доєднатися до мережі, але через залучення нових членів можуть «відбити» вклад. Це створює цикл, у якому кожен повинен привести якомога більше людей, щоб окупити власний вклад та отримати прибуток. Непропорційно великі комісійні за залучення нових членів — ще один зі способів, яким піраміди стимулюють рекрутинг.

Туманні умови інвестування. Шахраї часто відмовляються надавати чітку інформацію про механізм заробітку. Учасникам можуть говорити про складні інвестиційні схеми, але насправді все зводиться до залучення нових коштів.

Таємність компанії та відсутність інформації про представників. Багато фінансових пірамід не надають повної інформації про власників або реєстрацію компанії. Відсутність прозорості є серйозним сигналом небезпеки.

Ієрархічність. Часто піраміда поділяється на групи, керівники яких отримують прибутки від членів групи. Найвищий керівник має прибутки від внесків усіх учасників.

Складність виведення коштів. Фінансові піраміди зазвичай обмежують виведення коштів, що дає шахраям змогу довше підтримувати ілюзію стійкості. Часто встановлюються різні штрафи або умови, щоб затягнути процес і утримати кошти якомога довше.

Відсутність прозорості. Інвестиційні проекти, які діють у межах закону, завжди розкривають деталі діяльності, надають звіти, ведуть публічну комунікацію.

Неминучість краху. В міру того як рекрутинг нових учасників сповільнюється, усім, хто перебуває на нижньому рівні, стає дедалі важче повернути свої інвестиції. Зрештою схема руйнується.

Приклади фінансових пірамід

Схема Понці (США, 1920-ті роки)

Чарльз Понці увійшов в історію як людина, чиє ім'я стало синонімом фінансової піраміди. Емігрував до Америки з Італії, шукаючи способів розбагатіти. У 1920 році почав розробляти схему, засновану на міжнародних купонах для поштових відправлень. Він стверджував, що заробляє на різниці вартості купонів, які

можна обмінювати на поштові марки різних країн і обіцяв інвесторам 50% прибутку лише за 45 днів. Проте основний дохід надходив від нових вкладників, а не від продажу купонів. За пів року Чарльзу Понці вдалося залучити 40 тисяч довірливих інвесторів і зібрати приголомшливу суму — 15 мільйонів доларів, що еквівалентно майже 180 мільйонам сучасних доларів. Крах настав після розслідування журналістів газети Boston Post. Так Понці потрапив за ґрати на 5 років. Після виходу з тюрми був депортований на батьківщину, де доживав життя в бідності.

МММ (Радянський Союз, 1990-ті роки)

Історія шахрайства почалася в 1989 році, коли Сергій Мавроді заснував акціонерне товариство «МММ», яке спочатку займалося імпортом комп'ютерної техніки. Розквіт фінансової піраміди припав на 1992–1994 роки, коли на телебаченні було розгорнуто безпрецедентну рекламну кампанію. Мільйони людей щодня бачили оптимістичні ролики з «простим радянським інженером» Льоною Голубковим, який розповідав, як розбагатів завдяки «МММ». Компанія обіцяла фантастичну дохідність — до 1000% річних. Стати інвестором можна було, придбавши «акції», які не мали жодної реальної цінності. На піку діяльності піраміди кількість вкладників сягнула від 10 до 15 мільйонів, вони внесли сумарно близько 3 мільярдів доларів. Крах настав у 1994 році, коли Мавроді заарештували за несплату податків. Компанія збанкрутувала, а вкладники втратили всі кошти. Загальна сума збитків становила мільярди доларів. У 2011 Мавроді спробував відродити свою схему під назвою «МММ-2011», створивши онлайн-версію піраміди, яка також закінчилася крахом.

Bernie Madoff Investment Securities — найбільша піраміда в історії (США, 1960–2008)

Бернард Мейдофф створив найбільшу фінансову піраміду в історії, яка працювала під виглядом легального інвестиційного фонду майже 50 років. Схема була настільки переконливою, що досвідчені фінансисти не могли розпізнати шахрайства. Мейдофф заявляв, що використовує складні стратегії, зокрема «спліт-страйк конверсію» для хеджування ризиків. Це давало ілюзію продуманої системи з мінімальними втратами. Але насправді стратегії були вигаданими. Кошти вкладників просто зберігалися на рахунках. Схема розкрилася лише під час фінансової кризи 2008 року, коли інвестори почали вимагати повернення своїх коштів. Через брак нових надходжень компанія не змогла виконати зобов'язань, і піраміда розвалилася. Загальні збитки склали — 64,8 мільярда доларів, а кількість постраждалих перевищила 37 тисяч інвесторів зі 136 країн світу.

OneCoin (Болгарія, 2014–2017)

З розвитком технологій з'явилися і нові види фінансових пірамід - криптовалюти. Яскравим прикладом такого виду шахрайства була OneCoin — організація, створена бізнесвумен Ружою Ігнатовою, відомою як «Крипторолева». Компанія продавала освітні матеріали про криптовалюту, а також токени OneCoin, які засновниця називала «вбивцями Bitcoin». Харизма, впевнені промови та використання технічних термінів допомогли швидко завоювати довіру інвесторів. За три роки існування схема залучила близько 4,4 мільярда доларів від мешканців 175 країн Європи, Азії, Америки й Африки. У 2017 році, коли схема почала розкриватися, Ігнатова безслідно зникла. Зараз вона перебуває в розшуку ФБР, а за інформацію про місце перебування злочинниці обіцяно винагороду в розмірі 100 тисяч доларів.

King's Capital — найбільша українська піраміда (Україна, 2006–2008)

Найгучнішим шахрайством у незалежній Україні стала історія King's Capital — компанії, яку заснував Олександр Бандурченко. Піраміда залучає кошти за принципом схеми Понці. Людям обіцяли стабільні високі відсотки — 8–12% місячного доходу, а вкладені кошти нібито інвестувалися в прибуткові проекти. Насправді вклади використовували для виплат попереднім інвесторам. Особливість King's Capital — зв'язок засновника та лідерів піраміди з релігійними організаціями, що сприяло довірі з боку вірян. Вкладників було легко ошукати, адже вони вважали організаторів надійними й чесними. За два роки до King's Capital доєдналися 10 тисяч осіб, а загальні збитки оцінюються приблизно в 150 мільйонів доларів. Крах компанії стався на початку фінансової кризи 2008 року, залишивши тисячі людей без заощаджень. Засновника компанії та інших організаторів було притягнуто до відповідальності.

Як захистити кошти від фінансових пірамід?

Підвищуйте фінансову грамотність. Розуміння базових принципів інвестування і роботи фінансового ринку допоможе захистити кошти від шахрайства.

Перевіряйте інформацію. Досліджуйте компанію: уточнюйте реєстрацію, аналізуйте наявність ліцензії на інвестиційну діяльність, шукайте відгуки. Варто також перевірити, чи фігурувала компанія в попередженнях від державних або фінансових установ.

Уникайте схем з обіцянками високих прибутків. Пам'ятайте, що високі прибутки завжди пов'язані з високим ризиком. А пропозиції з «гарантованим» доходом, що перевищує середньоринковий, часто є обманом.